

İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ZİHİN HARİTALARINDA VATANDAŞLIK BİLGİLERİ İLE İLGİLİ KAVRAM YANILGILARI*

THE MISCONCEPTIONS ABOUT CITIZENSHIP IN 5TH GRADE STUDENTS' MIND MAPS*

Arş. Gör. Ayça KARTAL

Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü

Doç. Dr. İlhan TURAN

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü

Özet

Zihin haritaları bir öğretim ve öğrenim tekniği olarak son yıllarda sıklıkla kullanılmaktadır. Pek çok araştırmacıya göre zihin haritaları bazı temel kavramları kalıcı olarak öğretmek ve görsel not almak için öğrencilere hızlı ve eğlenceli bir yoldur. Bununla birlikte zihin haritaları öğrencilerin kavram yanlışlarını belirlemek için de kullanılabilir. Günümüzde sosyal bilgiler eğitiminin en önemli hedeflerinden biri toplumlar için bilgili becerikli aktif vatandaşlar yetiştirmektir. Bu bağlamda pek çok ülke gibi ülkemizde de vatandaşlık bilgileri kavramları ile ilgili sosyal bilgiler derslerinin öğrencileri yeterli düzeyde eğitip eğitemediği bitmez tükenmez bir tartışma konusudur. Bu çalışmanın amacı, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin vatandaşlık bilgileri ile ilgili kavram yanlışlarının zihin haritama tekniği ile belirlemektir. Çalışma grubu 32 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmada, öğrencilerin vatandaşlık bilgileri ile ilgili görüşlerini alabilmek amacıyla öğrencilerden "Hak", "Sorumluluk", "Kültür ve Milli Kültür", "Atatürk İlke ve İnkılapları", olmak üzere toplamda 4 konu başlıklı zihin haritası çizdirilmiştir. Daha sonra onlarla zihin haritaları ile ilgili mülakatlar yapılmıştır. Sonuçlar göstermiştir ki bazı öğrenciler vatandaşlık bilgileri ile ilgili kavram yanlışlarına sahiptir. Bunun en önemli nedeni vatandaşlık bilgilerinin soyut kavramlar içermesidir. Bu çalışmadan anlaşılmaktadır ki sosyal bilgiler derslerinde öğrenciler soyut kavramları öğrenmede güçlük çekmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Soyut Kavramlar, Kavram Yanılgısı, Zihin Haritası, Vatandaşlık Bilgileri

Abstract

Mind maps have been using frequently as an education and training technique in recent years. According to some researchers, mind maps are an entertaining and faster way to taking visual notes and teaching some basic concepts permanently.

(*)Bu çalışma, 20-22 Nisan 2012 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan bildiriden üretilmiştir.

Besides this, it can be used to determin the misconceptions of students. At the present time, one of the most important aim of Social Studies education is to educate knowledgeable, skillful active citizens for society. In this context like many other countries, in our contry it is discussing wheter the social studies lessons educate enough or not the students about citizenship information concepts. The aim of this study is to determine the misconceptions about citizenship knowledge concepts of the 5th grade students with mind mapping tecnique. The working group involve 32 students. In the study, students made mind maps about 4 title which contains "Right", "Responsibility", "Culture and National Culture", "Ataturk Principles and Reforms". After that, interviewed with students about these mind maps. Results showed that some students had misconceptions about citizenship knowledge. The most important reason is citizenship knowledge contains abstract concepts. It can be understand from this study that students have difficulties to learn abstract concepts in social sstudies lessons.

Key Words: Social Studies, Misconceptions, Mind Maps, Citizenship, Knowledge

GİRİŞ

Bilinmeyen ve üretilmeyi ortaya çıkarmayı hedefleyen, günümüz dünyasının en vazgeçilmez kaynağı olarak da tanımlayabileceğimiz bilimsel davranış; gelişmek için inanç ve özgürlüklerin var olduğu ortamlara ihtiyaç duyar. Böyle ortamlarda verilebilecek eğitimle yetişen birey, dindikleri bilimsel davranışlarla sadece kendi geleceğini değil yaşadığı yerin hatta ülkenin de geleceğini şekillendirirler (Bilgen, 1994'ten akt. Karadağ, Baloğlu & Yalçınkayalar, 2006). Bireye kazandırılmak istenen bu eğitimin temel şartı da demokrasi ve demokrasinin bileşenleri ile mümkün olabilir (Karadağ, Baloğlu & Yalçınkayalar, 2006). Bir ülkede yaşayan vatandaşların özgür bir ülke vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarını yerine getirmesi, ülkedeki demokrasinin başarısı, kurumların dayanıklılığı ve ülke hedeflerinin gerçekleşmesi ile doğru orantılıdır denilebilir (Sağlam, 2000). Vatandaşlık kavramının demokrasi ile bu kadar iç içe oluşu, bu kavrama her alanda tartışılır bir statü kazandırmıştır. Özellikle ülkeler, yetiştirecekleri vatandaşların hangi niteliklerle donatılacağı ve yetiştirilecek bireylere kazandırılacak temel vatandaşlık bilgileri konusunda oldukça titiz davranmaktadır. Bu durum araştırmacıların da ilgisini çeken bir konu haline gelmiştir. Çünkü yaşanan dünyada, ülkeler, inanlar artık küresel bir döngü içinde, ortak paydalarda yaşama çabası içine girmiştir. Dolayısıyla ortak paydalara sahip insanların, hangi ortak vatandaşlık değerleri ile yetişmesi gerektiğinin tespit edilmesi zorunluluk arz etmektedir.

Milli Eğitim sistemi, öğrencileri iyi birer toplum, bölge, millet ve dünya vatandaşı haline getirmeyi, iyi meslek adamı ve sağlıklı nesiller yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Toplum tarafından resmi bir kuruluş olarak oluşturulmuş olan okul, kültürel mirası aktarmak ve ülke gençliğini gelecekteki hayata hazırlamakla yükümlüdür (Sağlam,2000).

Bu açıdan bakıldığında, ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin vatandaşlık bilgileri ile ilgili kavram yanlışlarının tespit edilmesi, bu yanlışlıkların en erken sürede düzeltilmesine olanak sağlayabilir. Aynı zamanda, hak, sorumluluk, temel hak ve özgürlükler, demokrasi ve demokrasiyle ilişkili diğer kavramların doğru şekilde öğrenilmesi ile mümkün olabilmektedir.

Vatandaşlık bilgisi ile yapılan çalışmalara bakıldığında Güven (2010)'in İnsan Hakları ve Vatandaşlık ara disiplin kazanımları çerçevesinde ilköğretim 5. sınıf öğretmenlerinin vatandaşlık eğitimi, öğrencilerin bu kazanımlara ulaşma düzeyleri ile eğitim programlarındaki vatandaşlık anlayışına yönelik algı ve görüşlerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada, öğretmenlerin kazanımları etkin bir şekilde işlemesine rağmen, öğrencilerin 55 kazanımdan sadece 21'ine ulaştıkları tespit edilmiştir. Balake, Brady ve Sanchez (2003)'in yaptığı çalışmada, öğretmenlerin planlarında vatandaşlıkla ilgili temel bilgi ve becerilere yer vermelerine ve okullarda demokrasinin ilkelerini işlemelerine rağmen, öğrencilerin bu kavram ve ilkeleri

içselleştiremedikleri saptanmıştır. Benzer şekilde bir çok araştırmada öğrencilerin vatandaşlık bilgisi ile ilişkili kavramlar konusunda çeşitli eksikliklerinin olduğu ifade edilmiştir (Wilson 2000, Elm-Larsen 2006, Nicoll 2008).

Tüm bu açıklamalardan hareketle araştırmamızın amacı, ilköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin vatandaşlık bilgileri ile ilgili kavram yanılgılarını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen alt problemleri ise şöyle sıralayabiliriz:

- 1- “Hak” kavramı öğrencilere ne ifade etmektedir? Öğrencilerin verdikleri örnekler nelerdir?
- 2- “Sorumluluk” kavramı öğrencilere ne ifade etmektedir? Öğrencilerin verdiği örnekler nelerdir?
- 3- “Kültür ve Milli Kültür” kavramları öğrencilere ne ifade etmektedir? Öğrencilerin verdikleri örnekler nelerdir?
- 4- “Atatürk İlke ve İnkılapları” öğrencilere ne ifade etmektedir? En önemli ilke ve inkılap hangisidir? Neden?

Yöntem

Öğrencilerin vatandaşlık bilgileri ile ilgili görüşlerini alabilmek amacı ile öncelikle öğrencilerden “Hak”; “Sorumluluk”, “Kültür ve Milli Kültür”, “Atatürk İlke ve İnkılapları”, olmak üzere toplamda 4 konu başlıklı zihin haritası çizdirilmiştir. Daha sonra bu haritalar hakkında görüşlerini almak için, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma teknikleri nicel araştırmalarda vurgulananların tersine ölçümden ziyade açıklamayı olanaklı kılacak ilişkileri ortaya çıkarmayı, olay ve olguların içinde gerçekleştiği durumu dikkate almayı önemser. (Yıldırım, Şimşek, 1999:32). Nitel araştırmalarda içerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım, Şimşek, 2008:227).

Çalışma Grubu

Bu çalışmanın çalışma grubunu, 2011-2012 Eğitim öğretim yılında Rize ili Ardeşen ilçesi Köprüköy İlköğretim Okulu 5. sınıfta öğrenim görmekte olan 32 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı Ve Verilerin Analizi

Öğrenciler, zihin haritalama tekniğinin uygulanması ile ilgili önceden bilgilendirilmiş, daha sonra öğrencilerden “Hak”; “Sorumluluk”, “Kültür ve Milli Kültür”, “Atatürk İlke ve İnkılapları” olmak üzere toplamda 4 konu başlıklı zihin haritaları çizdirilmiştir (Foto 1, Foto 2, Foto 3, Foto 4). Uygulamadan sonra öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Bu sorular Sosyal Bilgiler dersinde vatandaşlık bilgileri kavramlarına ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları öncelikle uzman görüşüne sunulmuştur. Görüşmeler, öğrencilere alt problemlerde yer alan soruların sorularak, yanıtların kaydedilmesiyle gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler okulda görüşme odasında gerçekleştirilmiştir. Görüşme boyunca söylenenler kayda alınmıştır. Veriler 2012 Ocak, Şubat ve Mart aylarında toplanmış; öğrencilerle yapılan görüşmeler 15 dakika sürmüştür. Görüşme sırasında araştırmacı daha önceden hazırlanmış olan soruları sırasıyla katılımcılara yöneltmiş ve katılımcıların soruların çağrıştırdığı bilgileri vermeleri için gerekli sessizliğin sağlanması ve konuşmalarını teşvik için ilgili dinleme tepkileri kullanılmaya özen gösterilmiştir. Görüşme sırasında öğrencilerin söyledikleri aynen metin haline getirilmiş. Çalışmada içerik analizi yapılırken öğrencilerin görüşlerinden yola çıkılarak temalar ve kodlar belirlenmiştir. Kodlar ve temaların daha iyi anlaşılabilmesi için, ilgili öğrencilerin görüşlerinden örnekler verilmiştir.

Bulgular

Veri toplama aracının araştırma grubuna uygulanmasından sonra, elde edilen veriler bilgisayar ortamında kodlanarak, her alt probleme ilişkin elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 1. Öğrencilerin “Hak” kavramı size ne ifade etmektedir? Örnek veriniz.” Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Analizi.

Kodlar	Örnekler	Tekrar Eden Öğrenci	f	%
Bir fikrim yok	Okuma, barınma, eğitim, sağlık, okulumuzdaki kitapları interneti kullanmak, gezme hakkı	Ö6,Ö8,Ö12,Ö13,Ö19,Ö20,Ö23,Ö22,Ö32	9	28,13
Sorumluluk	Okula gitme, kütüphaneden yararlanma, kitap okuma, yaşama hakkı, sağlık, öğrenme	Ö2,Ö3,Ö7,Ö17,Ö21,Ö29	6	18,75
Kendime Ait Şeyler (Kendime Özgü Şeyler)	Yaşama hakkı, eğiti hakkı, barınma hakkı, eğlenme hakkı, çocuk hakları	Ö1,Ö4,Ö5,Ö11,Ö24,Ö28	6	18,75
(Başkaları Tarafından) Verilen Şeyler	Eğitim, yaşamak, eğlenmek, okula gitmek, bilgisayar oynamak	Ö9,Ö15,Ö16,Ö18,Ö25	5	15,63
Paylaşmak	Oynamak, gezmek	Ö10,Ö26,Ö31	3	9,4
Yapılmak istenen şeyler	Okula gitmek, kitap okumak	Ö14,Ö27,Ö30	3	9,4

Öğrencilerin verdikleri cevaplara bakıldığında Tablo 1’de “Hak” kavramına ilişkin görüşler, “Bir fikrim yok”, “Sorumluluk”, “Kendime ait şeyler(kendime özgü şeyler)”, “(Başkaları tarafından) Verilen şeyler”, “Paylaşmak”, “Yapılmak istenen şeyler” olmak üzere 6 kod altında toplanmıştır. Öğrencilerin 9’u hak kavramına ilişkin herhangi bir görüş belirtmemiş ve “Bir fikrim yok” ifadesini kullanmıştır. Ancak buna rağmen bu kavramı örneklerle açıklamaya çalışmışlardır. Bu sonuç Adayemi, Boikhutso ve Moffat (2003)’ün çalışmalarında edinilen bulguları destekler niteliktedir. Öğrencilerin konuya ilişkin görüşlerine bakıldığında; Ö6: “Hak ne demek bilmiyorum ama örnek verebilirim. Okuma, barınma, eğitim, sağlık hakkı mesela.”, Ö8: “ Hak, mesela okulumuzdaki kitapları interneti kullanmak demektir.”, Ö19: “Hak 18 yaşına kadar çocuk olmak hak demektir. Okuma hakkı mesela.”, “ Ö32: “ Hak , mesela çocuk hakkı, eğlenme, okuma, gezme hakkı..bunun gibi şeyler.” şeklindedir. Öğrencilerin 6’şar tanesi hak kavramını “Sorumluluk” ve “Kendime ait şeyler(Kendime özgü şeyler)” şeklinde tanımlamıştır. Buna göre öğrencilerin görüşleri şu şekildedir: Ö2: “Hak kendimize layık bizi güvence altına alabilecek, başkalarının bize karşı sorumluluğu gibi bir şeydir.”, Ö7: “Hak, insanların mutlaka yapması gereken sorumluluklarıdır.”, Ö29: “Hak demek sorumluluk demektir.”, Ö1: “Hak bizim kendimize özgü yapabileceğimiz şeyler. Devletin bize verdiği sorumluluktur.”, Ö11: “Hak, kendimize ait olan şeylerdir.”

Şekil 1. Hak ile ilgili zihin haritası

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 2. Öğrencilerin "Sorumluluk" kavramı size ne ifade etmektedir? Örnek veriniz." Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Analizi.

Kodlar	Örnekler	Tekrar Eden Öğrenci	f	%
Görev	Odamı toplamak, okula gitmek, odamı toplamak, sofrayı kaldırmada yardımcı olmak, saygı göstermek, ödevlerimi yapmak, kitap okumak	Ö1,Ö2,Ö4,Ö5,Ö7,Ö8,Ö9,Ö11,Ö12,Ö14,Ö22,Ö27,Ö29,Ö31	14	43,75
Söyleneni Yapmak (Bir işi zamanında yapmak)	Yatağımı toplamak, anneme yardım etmek, kardeşimin derslerine yardım etmek, ders çalışmak, kitap okumak,	Ö3,Ö10,Ö13,Ö15,Ö16,Ö17,Ö18,Ö19,Ö20,Ö21,Ö30,Ö32	12	37,5
Bir fikrim yok	Yatağımı toplamak, okula zamanında gelmek, aileme yardımcı olmak	Ö6,Ö23,Ö24,Ö25,Ö26,Ö28	6	18,75

Öğrencilerin verdikleri cevaplara bakıldığında Tablo 2’de “Sorumluluk” kavramına ilişkin görüşler, “Görev”, “Sorumluluk”, “Söyleneni Yapmak (Bir işi zamanında yapmak)”, “Bir fikrim yok” olmak üzere 3 kod altında toplanmıştır. Öğrencilerin 14’ü sorumluluk kavramını “görev” olarak tanımlamıştır. Bu sonuç, (Çiftçi, 2001: 2)’nin “Sorumluluk, kişinin kendisi ve çevresinin kaliteli yaşaması için yapması gereken görevleridir.” ifadesini destekler niteliktedir.

Benzer şekilde Yavuzer'in (1998: 107) "Sorumluluk; erken çocukluk dönemlerinden başlayarak çocuğun yaşına, cinsiyetine ve gelişim düzeyine uygun olarak görevlerini yerine getirmesidir." ifadesi ile de paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir: Ö1: "Sorumluluk bize verilen görevdir. Öğretmenin verdiği görevleri yapmak, odamı toplamak, okula gitmek. Bunlar benim sorumluluklarım.", Ö11: "Sorumluluk kendimize ait görevlerimizdir.", Ö31: "Sorumluluk bize bir görev verince, bizim yapmamız gereken şeylerdir." Öğrencilerden 12 tanesi sorumluluğu "Görev" olarak tanımlamıştır. Öğrencilerin konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir: Ö3: "İnsanın yapması gereken şeylerdir.", Ö17: "Sorumluluk bir kişi iş verdiği zaman onları yapmak demektir.", Ö19: "Sorumluluk, ödevimi zamanında getirmek demektir. Her şeyi zamanında yapmak demektir." Öğrencilerin 6 tanesi konuya ilişkin görüş belirtmemiş ancak örnekler vermişlerdir. Ö6: "Sorumluluk..Onu da anlatamam ama örnek verebilirim. Mesela yatağımı toplamak, okula zamanında gelmek, aileme yardımcı olmak."

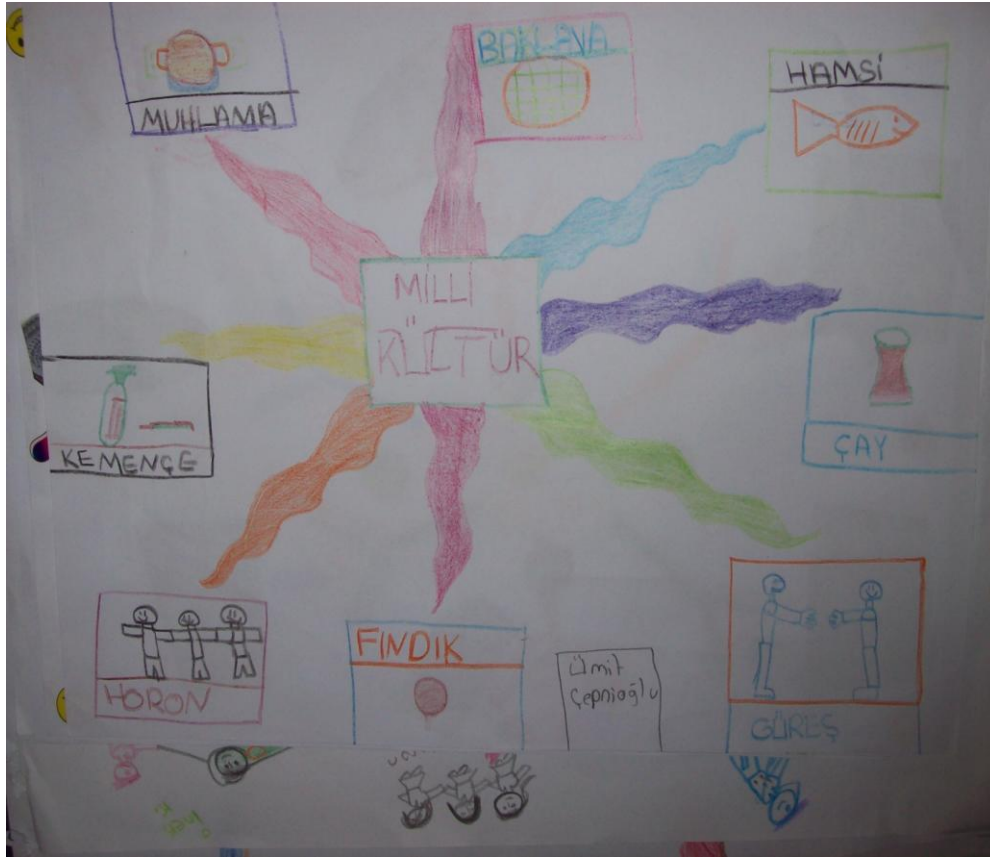
Şekil 2. Sorumluluk ile ilgili zihin haritası

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 3. Öğrencilerin “Kültür ve Milli Kültür” size ne ifade etmektedir? Örnek veriniz.” Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Analizi.

Kodlar	Örnekler	Tekrar Eden Öğrenciler	f	%
Kültür /Milli Kültür				
Bir fikrim yok	Horon, misket, yağlı güreş,	Ö10,Ö12,Ö13,Ö14,Ö15 Ö17,Ö18,Ö19,Ö25,Ö32	1 1	34,38
Kendine özgü şeyler(Yöresel şeyler)	Atatürk, Milli Bayramlar, Türk Bayrağı, Atatürk, Ramazan ve Kurban Bayramları	Ö1,Ö3,Ö5,Ö7,Ö9,Ö11, Ö21,Ö23,Ö28	9	28,13
Milli Bayramlar	Atatürk, Milli Bayramlar, Ramazan ve Kurban Bayramları	Ö4,Ö5,Ö20,Ö27	4	12,5
Oyunlar (Etkinlikler)	23 Nisan gösterileri	Ö2,Ö21,Ö29	3	9,4
Geleneksel Etkinlikler	Horon	Ö6,Ö22,Ö30	3	9,4
Tarihi Eser	Horon, heykel	Ö8,Ö26,Ö31	3	9,4
Aktarım	Kitaplar, eserler	Ö16,Ö24	2	6,25

Öğrencilerin “Kültür ve Milli Kültür” kavramına ilişkin görüşleri “Bir fikrim yok”, “Kendine özgü şeyler(Yöresel şeyler)”, “Milli Bayramlar”, “Oyunlar (Etkinlikler)”, “Geleneksel Etkinlikler”, “Tarihi Eser”, “Aktarım” olmak üzere 7 kod altında toplanmıştır. Tablo 3’e bakıldığında kültür ve milli kültür kavramına ilişkin fikri olmayan 11 öğrenci bulunmaktadır. Ancak öğrenciler bu konuda fikir beyan edememelerine rağmen örnekleyerek açıklama yapmayı tercih etmişlerdir. Öğrencilerin görüşlerine örnekler: Ö18: “Kültürü bilmiyorum, ne olduğunu.”, Ö12: “Milli kültür...Bilmiyorum ama mesela misket, horon olabilir.” Öğrencilerden 9’u milli kültür ve kültür kavramlarına ilişkin “Kendine özgü şeyler(Yöresel şeyler)” kavramını kullanmıştır. Öğrencilerin görüşlerine örnekler: Ö1: “Kültür, kendine özgü yöresel şeyler demektir. Milli kültür deyince aklıma Türk bayrağı geliyor. Çünkü her ülkeyi temsil eden bayrak vardır.”, Ö3: “Kültür belli yörelere ait yapılan şeylerdir. Bizim milli kültürümüzü en iyi yansıtan Atatürk’tür. Çünkü Kurtuluş Savaşı’mızın kahramanıdır, ilkelerimizin kurucusunudur.”, Ö5: “Her yörenin kendine ait farklı özellikleri kültür demektir. Türklere özgü kültür, milli kültürümüzdür. Bu tüm ülkeyi anlatan birşey olmalı. Atatürk, milli Bayramlar, Ramazan ve Kurban Bayramları..bunlar bence bizim milli kültürümüzü anlatır. Benim milli kültür deyince aklıma bunlar geliyor.”, Ö7: “Kendi öğelerimiz, halk oyunlarımız, halk yemeklerimiz. Bunlar Türkiye’yi çok iyi anlatır bu yüzden milli kültür bunlar demektir bana göre.”, Ö23: “Kültür deyince aklıma yöreniz geliyor.” Öğrencilerin çizdikleri zihin haritaları incelendiğinde, yemek konusunu kültürün içine dahil ettikleri görülmüştür. Bu sonuç, Tezcan (2000: 1)’in “Yiyecekler kültürün bütünleyici parçalarıdır.” ifadesini destekler niteliktedir.

Şekil 3. Kültür ve Milli Kültür ile ilgili zihin haritası

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 4. Öğrencilerin "Atatürk İlke ve İnkıpları size ne ifade etmektedir? En önemli ilke ve inkılap hangisidir? Neden?" Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Analizi.

Kodlar	En Önemli İlke	Neden	Tekrar Eden Öğrenciler	f	%
Özgürlük	Cumhuriyetçilik	Diğer ilkelerin temeli olduğu için	Ö5,Ö7,Ö9,Ö21,Ö31	5	15,63
		TBMM bizim simgemiz olduğu için	Ö14,Ö32	2	6,25
	Halkçılık	İlkeler halk için yapılmış	Ö4,Ö25	2	6,25
		Seçme ve seçilme hakkı verildiği için	Ö12,Ö26	2	6,25
	Laiklik	Din ve Devlet işlerini ayırdığı için	Ö3,Ö6,Ö22	3	9,4
	İnkılapçılık	Tüm inkılapların başlangıcı	Ö14,Ö16,Ö29	3	9,4
	Devletçilik	Yol ve köprü yapıldığı için	Ö10,Ö24	2	6,25
	Milliyetçilik	Millet karar verdiği için	Ö8,Ö20	2	6,25

Doğru yola yönlendiren şeyler	Hepsi	Önceden haklarımız olmadığı için	Ö1,Ö2,Ö23	3	9,4
Fikrim yok		Hepsi bizim için yapıldığı için	Ö11,Ö27	2	6,25
			Ö15,Ö17,Ö19,Ö28	4	12,5
Atatürk'ün yaptığı şeyler	Cumhuriyetçilik	Diğer ilkelerin temeli olduğu için	Ö18,Ö30	2	6,25

Öğrencilerin Atatürk ilke ve inkılaplarına ilişkin görüşleri “Özgürlük”, “Doğru yola yönlendiren şeyler”, “Fikrim yok”, “Atatürk'ün yaptığı şeyler” olmak üzere 4 kod altında toplanmıştır. Öğrencilerin toplamda 21 tanesi Atatürk ilke ve inkılaplar deyince akıllarına özgürlük kelimesinin geldiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin ilkeler içinde en önemlilerini sırasıyla 7'si Cumhuriyetçilik, 4'ü Halkçılık, 3'ü Laiklik, 3'ü İnkılapçılık, 2'si Devletçilik, 2'si Milliyetçilik olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir: Ö9: “İçlerinde en önemlisi Cumhuriyetçiliktir. Çünkü TBMM var ve bu bizim simgemizdir.”, Ö14: “Bence inkılapçılık bunların içinde en önemlisidir çünkü tüm inkılaplar ondan oluşmuştur. Ama Cumhuriyetçilik de önemlidir çünkü önce Cumhuriyetçilik var oldu, sonra diğerleri var oldu.” Öğrencilerin 5'i İlke ve inkılaplar deyince “doğru yola yönlendiren şeyler” olduklarını söylemişlerdir. Öğrencilerin 4 tanesi ilke ve inkılaplar konusunda fikir beyan etmemişlerdir.

Şekil 4. Atatürk ilke ve İnkılaplarına yönelik zihin haritası

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçları incelendiğinde öğrencilerin hak ve sorumluluk kavramlarını sözel olarak ifade etmede zorlandıkları görülmüştür. Yaptıkları zihin haritasında bu kavramlara ilişkin görüşlerini daha kolay ifade ettikleri belirlenmiştir. Özellikle öğrencilerin hak ve sorumluluk kavramları arasında bir bağlantı kuramadıkları, her iki kavramın birbirinden bağımsız olduğunu ifade ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca her iki kavramla ilgili bir tanımlama yapamamalarına rağmen, öğrencilerin bu kavramları örnekleyerek açıklamaya çalışması da manidardır. Özellikle öğrenciler örnekleme yaparken, verdikleri örneklerin temel hak ve özgürlükleri olduğunu bilmeden görüş bildirmiş, mülakatta sorunun devamında “temel hak ve özgürlükler” sorulduğunda ise cevap alınamamıştır. Öte yandan öğrencilerin zihin haritası yaparken kavramlara verdikleri örnekler, kavram tanımlama için kullandıkları resimler dikkate alındığında, bu sorunun giderilmesinde somut işlemler döneminden soyut işlemler dönemine geçişte aşaması dikkate alınarak, özellikle soyut kavramların öğretiminde görsel ağırlıklı yöntem ve tekniklerin kullanılması önerilebilir. Başka bir açıdan bakıldığında her iki kavram da vatandaşlık eğitimi için temeli oluşturmaktadır (Kepenekçi, 2003; Callingham, 2013). Dolayısıyla bu kavramların bir karmaşa yaşanılmadan öğrenilmesi, geleceğin sorumluluk sahibi ve haklarını bilen bireyler olarak yetişmesine katkı sağlayabilir. Buna ek olarak hak ve özgürlük kavramlarının soyut nitelik taşıması sebebiyle, öğrencilerin bu kavramları kendi yaşamlarında uygulamada sorun yaşadıkları düşünülmektedir. Bu noktada okullarda uygulanan “okul meclisleri”, “öğrenci başkanlığı seçimleri” gibi çeşitli etkinliklerin etkili bir şekilde yapılmasının, öğrencilere “hak” kavramının yaşamda uygulayabilmelerine fırsat tanıyacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerle yapılan mülakatta alınan cevaplara bakıldığında öğrencilerin büyük çoğunluğunun kültür ve milli kültür kavramlarını birbirine karıştırdıkları görülmektedir. Öğrenciler kültür kavramını ifade ederken daha çok yöreye ait özellikler üzerinde durmuşlardır. Ayrıca hak ve sorumluluk kavramında olduğu gibi kültür ve milli kültür kavramında da öğrenciler sözel olarak bir anlatım sergileyememelerine karşın, bu kavramları örnekleyerek açıklama yoluna gitmişlerdir. Literatürde kültür ve milli kültür kavramlarının birbirinden farklı olmakla birlikte, aynı temel dayanağı savunduğu ifade edilmektedir. Bu konuda özellikle kültür ve milli kültür kavramlarını içeren kazanım etkinliklerinin daha çok “gezi” ye dayalı etkinliklerden oluşması önerilebilir. Ki araştırmadan elde edilen sonuç, gezi yönteminin bu derste çok fazla kullanılmadığını da işaret etmektedir.

Öğrencilerin Atatürk ilke ve inkılapları ile ilgili görüşlerine bakıldığında öğrencilerin ilke ve inkılapları bir özgürlük ifadesi olarak benimsedikleri görülmüştür. Özellikle en önemli ilke olarak Cumhuriyetçiliğin belirtilmesi, Cumhuriyet’in özgürlük olarak algılanması ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- ADEYEMI, M. B., BOIKHUTSO, K. & MOFFAT, P. (2003). “Teaching And Learning Of Citizenship Education At Junior Secondary Level In Botswana.” *Pastoral Care Education*, 21 (2), 35-41.
- BARTH, J.& DEMİRTAŞ, A. (1996). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Milli Eğitim Geliştirme Projesi Yayınları.
- BALAKE, S., BARADY, T. ve SANCHEZ, S. (2003). “Enculturation Of Democratic Principles In The Young: A Vision Of Equity Education In Public Schools.” *Educational Research Quarterly*, 28 (1), 48-59.

- CALLINGHAM, M. (2013). "Democratic Youth Participation: A Strength-Based Approach To Youth Investigating Educational Engagement." *Youth Studies Australia*, 32(4), 48-56.
- ÇİFTÇİ, N. (2001). *Almanya ve Türkiye'deki Türk Lise Öğrencilerinin Ahlaki Yargı Yeteneklerinin Karşılaştırılması*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- ELM-LARSEN, J. (2006). *Governing The Spaces On The Margins Of Society*. G. Marston & C. McDonald (Ed.), *Analysing Social Policy: A Governmental Approach*. (s. 67-85). Cheltenham: Edward Elgar.
- NICOLL, K. (2008). *Flexibility And Lifelong Learning: Policy Discourse And Politics* (2nd ed.). London: Routledge.
- SAGLAM, H.İ. (2000). "Sosyal Bilgiler Dersinin Demokratik Tutum Geliştirmedeki Rolü." *Milli Eğitim Dergisi*, 146.
- KEPENEKÇİ, Y. K. (2003). "İlköğretimde İnsan Hakları Ve Sorumluluk Eğitimi." *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Yönetimi*, 34, 280-299.
- OĞUZ-KILIÇ, A. (2007). *Fedakâr Eş, Fedakâr Yurttaş: Yurttaşlık Bilgisi Ve Yurttaş Eğitimi*. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- TEZCAN, M. (2000). *Türk Yemek Antropolojisi*. Ankara: T.C.Kültür Bakanlığı Yayınları.
- KARADAĞ, E., BALOĞLU, N. & YALÇINKAYALAR, P. (2006). "İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Öğretmenler Tarafından Algılanan Demokratik Tutumları İle Öğretmenlerin Demokratik Değerleri Üzerine İlişkisel Bir Araştırma." *Değerler Eğitimi Dergisi*, 4 (12), 65-82.
- WILSON, J. (2000). "Volunteering." *Annual Review of Sociology*, 26, 215-240.
- YAVUZER, H. (1998). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.